

هندي‌ها به چابهار بازمی‌گردند؟

خبرها از تمایل هند برای بازگشت به پروژه توسعه بندر اقیانوسی چابهار و احتمالاً عقد قرارداد بلندمدت با ایران حکایت دارد.

به گزارش سایت خبری پرسون، هند با نگاه استراتژیک دسترسی ارزان و سریع به افغانستان و آسیای میانه وارد قرارداد توسعه بندر اقیانوسی شهید بهشتی چابهار شد؛ اما به دلایل مختلف، همکاری‌های آن کمتر از حد انتظار بود؛ حالا رسانه‌های خارجی از احیای قرارداد همکاری هند و ایران در بندر چابهار و حتی عقد قرارداد بلندمدت میان ۲ کشور خبر می‌دهند.

بندر اقیانوسی چابهار در منتهی‌الیه جنوب شرقی ایران که از سال‌ها پیش به دروازه ملل شهره شده و محور همکاری‌های سه‌جانبه ایران، هند و افغانستان بوده است، در آستانه فاز جدیدی از توسعه قرار دارد. این بندر و مسیر ریلی در حال احداث آن، میانبری برای دسترسی ارزان و ایمن از آب‌های آزاد جنوب ایران به افغانستان، کشورهای آسیای میانه و حتی روسیه است و هندی‌ها از میانه دهه ۹۰ برای استفاده از همین مزیت‌ها وارد سرمایه‌گذاری مستقیم در این بندر شدند. البته این سرمایه‌گذاری‌ها در ادامه با موانع متعدد روبه‌رو شد و با وجود معافیت توسعه چابهار از تحریم‌های آمریکا به‌منظور کمک به افغانستان، باز هم همکاری‌های هند و ایران در چابهار نتوانست به‌گونه‌ای باشد که منجر به توسعه بنیادین این بندر و نقش‌آفرینی قابل انتظار در تجارت منطقه‌ای شود.

تمایل هند حضور در چابهار

حضور هندی‌ها در بندر چابهار به دنبال قراردادی اتفاق افتاد که هند در آن متعهد به سرمایه‌گذاری ۸۵ میلیون دلاری در این بندر و اعطای خط اعتباری ۱۵۰ میلیون دلاری به آن شده بود. حدود ۷ سال پیش و در جریان سفر نارندرا مودی، رئیس‌جمهور هند به تهران در خرداد ۱۳۹۵، یک قرارداد سه‌جانبه میان ایران، هند و افغانستان برای توسعه بندر اقیانوسی چابهار به‌عنوان مکمل کریدور تجاری و حمل‌ونقلی شمال - جنوب برای اتصال اقتصاد هر ۳ کشور امضا شد؛ کریدوری که به‌خصوص بعد از حمله نظامی روسیه به اوکراین و اعمال تحریم‌های حمل‌ونقلی علیه روسیه از سوی غرب، می‌توانست نقش بزرگی برای اتصال روسیه به آب‌های گرم ایفا کند، اما تقریباً ۳ سال بعد از حضور هندی‌ها در چابهار، همه‌چیز به سمتی پیش رفت که این همکاری به اهداف طلایی خود نرسد.

اختلاف ایران و هند در موضوع داوری در قرارداد بندر چابهار و اپراتوری این بندر، اعمال تحریم‌های آمریکا در ۲۰۱۹ و سقوط دولت افغانستان در ۲۰۲۱ همگی ادامه همکاری‌های سه‌جانبه در بندر چابهار را با مانع مواجه کردند تا جایی که هندی‌ها نه تنها محموله‌های تجاری خود را به روسیه به جای مسیر چابهار، از مسیر سنتی و طولانی دریای سیاه به مقصد رساندند بلکه ارسال محموله‌های انسان‌دوستانه و گندم اهدایی به افغانستان از طریق بندر چابهار را نیز متوقف کردند و ترجیح دادند با وجود مخاصمت‌های تاریخی با پاکستان، این محموله‌ها را از طریق خاک پاکستان ارسال کنند.

البته که هندی‌ها هیچ‌وقت به‌طور کامل خود را از چابهار کنار نکشیدند و در سال ۲۰۲۲ با حضور گروهی از وزارت بنادر هند در ایران، بار دیگر مذاکرات جدی برای همکاری در توسعه بندر چابهار در دستور کار ۲ کشور قرار گرفت.

دورنمای همکاری دوباره

رسانه‌های خارجی از نهایی شدن طرح کلی قرارداد توسعه ترمینال شهید بهشتی بندر چابهار در ماه میلادی آینده و احتمال امضای آن در ماه سپتامبر خبر داده‌اند.

به گزارش روزنامه لایو مینت، انتظار می‌رود ایران و هند قبل از برگزاری اجلاس دریایی جهانی هند که قرار است در ماه اکتبر در دهلی‌نو برگزار شود، یک قرارداد بلندمدت برای توسعه بندر چابهار ایران تا ماه سپتامبر امضا کنند. طبق این قرارداد که پس از سال‌ها مذاکره بین دهلی و تهران بسته می‌شود، هند مجوز توسعه ترمینال شهید بهشتی را در بندر چابهار دریافت می‌کند.

شرکت پورت گلوبال هند و آریا بنادر ایران در ۲۰۱۶ قراردادی برای توسعه این بندر امضا کرده بودند. طبق گفته یکی از مقامات وزارت بنادر هند طرح کلی این قرارداد بلندمدت در ماه آینده نهایی می‌شود و این قرارداد احتمالاً در سپتامبر امضا خواهد شد.

ایران و هند در حال حاضر یک قرارداد یکساله برای تمدید توسعه و راه‌اندازی این ترمینال در بندر چابهار امضا می‌کنند، اما هند خواستار قرارداد بلندمدت‌تری است تا از طرح‌های سرمایه‌گذاری و توسعه این بندر مطمئن باشد. مذاکرات در مورد این قرارداد بلندمدت قبلاً به‌خاطر اختلاف نظر بر سر بند داوری این قرارداد متوقف شده بود.

ایران موافق داوری بین‌المللی در مورد این قرارداد نبود، اما گزارش‌ها حاکی از به توافق رسیدن این دو کشور بر سر این مسئله به‌شرط برگزاری دادگاه‌های داوری در کشورهای بی‌طرف مثل سنگاپور است.